

СЛУЖБЕН ЛИСТ

НА ФЕДЕРАТИВНАТА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

„СЛУЖБЕН ЛИСТ“ излегуе два пати неделно. — Ракописите не се враќаат. — Огласите по тарифата. — Ценовна сметка №г. 62324. — Поштарина платена во готово.

Вторник, 13 август 1946

БЕЛГРАД

БРОЈ 65

ГОД. П

Цена на овој број е 6.— дин. — Претплата изнесуе 350.— дин. за полугодие или 700.— дин. за цела 1946 година. — Редакција: Бранкова бр. 20. — Телефон: Редакција 28-838, Администрација 22-619

467.

УКАЗ

На основа членот 74 точка 6 Уставот Президиумот на Народната скупштина ФНРЈ го прогласуе Законот за социално осигуруење на работниците, наместениците и службениците, кој што го донесе Сојузното веќе и Веќето на народите на Народната скупштина ФНРЈ, а кој гласи:

ЗАКОН

ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРУЕЊЕ НА РАБОТНИЦИТЕ, НАМЕСТЕНИЦИТЕ И СЛУЖБЕНИЦИТЕ

ДЕЛ ПРВ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Глава I

Основни начела на државното социално осигуруење

Член 1

Работниците, наместениците и службениците имаат право на државно социално осигуруење во случај болест, труднокја и пороѓај, несреќа во работата, изнеможност, старост и смрт.

Член 2

1) Во државното социално осигуруење обвезно се осигурени сите лица во наеман работен однос, упослени на подрачјето на Федеративната Народна Република Југославија во државни наместства, во државни кооперативни и приватни претпријатија, установи, организанија и стопанства, или во служба на приватни лица.

2) Обвезата на осигуруење почнуе со денот на стапуењето на работа а престануе со денот на излегуењето од работа.

3) Во државно социално осигуруење никој не може да биде повеќе пати осигурен, нити за ист осигурен случај не може да се дават повеќе пати давања.

4) Државјаните на Федеративната Народна Република Југославија привремено на работа во иностранство за сметка на нашите државни органи, установи и претпријатија обвезно се осигурени по прописите на овој закон, доколку не се во еднаков обем осигурени по законот на онаа држава на чие подрачје се на работа.

5) Со странски државјани на работа на подрачјето на Федеративната Народна Република Југославија ќе се постапуе како и со нејзините државјани. Владата ФНРЈ може да донесе посебни прописи за осигуруењето на припадниците на оние држави кои во поглед на социалното осигуруење со државјаните ФНРЈ не постапуат како со своите државјани.

Член 3

1) Државата го спроведуе социалното осигуруење на работниците, наместениците и службениците на целото свое подрачје преку Државниот завод за

социалното осигуруење и неговите органи организирани на териториална и професионална основа по начелото социалното осигуруење што повеќе да се приближи на самите осигуреници. Во остваруење на ова начело службата на социалното осигуруење дека тоа е возможно има да се организира при самите претпријатија.

2) Државниот завод за социално осигуруење е државна установа од општодржавно значење под непосредно раководство и надзор на Министерот на трудот ФНРЈ

3) Сите државни органи должни се да соработуат на спроведуењето на државното социално осигуруење.

4) На Министерот на трудот ФНРЈ му помага во раководењето на државното социално осигуруење Советот на социалното осигуруење ФНРЈ, во кој влегуат претставниците на Сојузната планска комисија, на Министерството на финансите ФНРЈ, на сојузните стопански министерства, на Комитетот на народното здравје при Владата ФНРЈ, на Единствените синдикати на работниците и наместениците на Југославија и на министерствата на трудот на паричните републики.

5) Владата ФНРЈ пропишуе со уредба поблиски одредби за устројството и делокругот на Државниот завод за социално осигуруење, кому може да му повери и вршење работи кои што не се непосредно условени со спроведуењето на државното социално осигуруење.

Член 4

1) За покриење на обвезите на државното социално осигуруење се присобира посебен допринос. Висоцината на доприносот за поедини гранки на социалното осигуруење и сразмерот на доприносите на работниците и државните и приватните претпријатија и установи односно на приватните работодавачи ја пропишуе Владата ФНРЈ со уредба по предлог на Министерот на финансите ФНРЈ и Министерот на трудот ФНРЈ.

2) Приходите и расходите на државното социално осигуруење се утврдуат со годишен буџет, кој што влегуе во состав на општодржавниот буџет.

3) Државата им ги гарантира на осигурениците сите давања од социалното осигуруење по овој закон.

Член 5

1) Во државното социално осигуруење се одредуат правата на осигуреникот спрема траењето и тежината на свршената работа по начелото: за повеќе работа и за потешка работа повеќе права од социалното осигуруење.

2) Во склад со начелото од претходниот став се одмеруе количината на давањата од социалното осигуруење спрема траењето на осигуруењето и спрема траењето на упослуењето проведено на најтешки, тешки и на други работи, а висоцината на паричните давања се одмеруе уште и спрема просечната заработуачка на осигуреникот во одредено временско раздобје пред почетокот правата на давања (основ за парични давања).

3) Основ за паричните давања од осигуруењата за случај на болест, труднотија и пороѓај е средната дневна заработуачка, а основ за паричните давања од осигуруењата за случај на несреќа во работата и од пензиското осигуруење е средната месечна заработуачка на осигуреникот. Кај установуењето на основот за паричните давања се зема во оглед само последното време на осигуруењето непосредно пред оној месец во кој што правото на паричните давања доспеале и тоа:

а) кој основот за паричните давања од осигуруењата за случај на болест, време од најмалку месец дена а најповеќе 6 месеци;

б) кај основот за пензи од осигуруењата за случај на несреќа во работата, време од година дена;

в) кај основот за пензи од осигуруењата за случај на изнемогност, старост и смрт, време од 5 години.

Поблиски одредби за сметање основот за поедини парични давања ќе пропише со уредба Владата ФНРЈ.

4) Министерот на трудот ФНРЈ ќе пропише со наредба кои работи односно кои занимавања спаѓаат во категории на најтешки и тешки работи и занимавања.

Член 6

1) Оценување неспособноста на осигуреникот за работа и одредување начинот за лекување во случај на болест, труднотија и пороѓај го врши лекарот на Државниот завод за социалното осигуруење или од страна на Заводот одредениот лекар.

2) Неспособноста за работа односно смалување способноста за работа на унесреќениот осигуреник, изнемогност и сортата на изнемогност на осигуреникот, ги установуваат лекарско-работничките стручни комисији.

3) Споровите кои што ќе настанат во врска со оценувањето неспособноста на осигуреникот за работа како и во врска со одредениот начин на лекување во случај на болест, труднотија или пороѓај ги решуваат лекарско-работничките стручни комисији на прв степен.

4) Споровите кои што настануваат во врска со установувањето на неспособноста односно смалувањето на способноста за работа на унесреќениот осигуреник како и во врска со установувањето изнемогlosti и сортите на изнемогlosti на осигуреникот ги решуваат лекарско-работничките стручни комисији од повисок степен.

5) Составот на лекарско-работничките стручни комисији и поблиски одредби за нивната работа пропишува со наредба Министерот на трудот ФНРЈ.

Член 7

1) Работодавачот е должен да му го пријави на надлежниот орган на Државниот завод за социално осигуруење стапуењето на осигуреникот во работа, излегуењето на осигуреникот од работа, како и сите промени кои што влијаат на правата на осигуреникот од социалното осигуруење.

2) Работодавачот е должен точно да води пропишани исплатни листи и други евиденции за осигурениците и нивната заработуачка и да ги чува најмалку три години.

3) Доспеалите доприноси за социалното осигуруење работодавачот е должен да му ги плати на надлежниот орган на Државниот завод за социалното осигуруење.

4) Владата ФНРЈ ќе пропише со уредба во кој срок доспеалите доприноси мораат да се уплатат, како и висината на каматите кои што работодавачот е должен да ги плати во случај на задоцнена уплата на доспеалите доприноси.

Член 8

Државниот завод за социално осигуруење и неговите органи овластени се непосредно да ги контролираат работодавачите во извршувањето на нив-

ните должности и обврзи по прописите за социалното осигуруење.

Член 9

За сите доприноси и други обврзи кои што по овој закон е должен да ги плати работодавачот гарантираат солидарно:

а) кај претпријатија кои што припаѓаат на акционерско друштво или кооперација, членовите на управниот одбор;

б) кај претпријатија кои припаѓаат на друштва со ограничена гаранција, пословојата односно членовите на работниот одбор;

в) кај градежни работи нарачуачот на градбата односно лицето за чија сметка градбата се изведува и тоа за долгови на превземачот на градбата кои што се однесуваат на порачаната градба;

г) кај преминувањето работата од еден работодавач на друг нов работодавач, и тоа за долгови на поранниот работодавач кои што се однесуваат на превземената работа;

д) главниот превземач кој што го превзел извршувањето на работата, и тоа за долгови на оние превземачи на кои што им го прелал извршувањето на поедини делови на превземената работа;

е) брачниот другар за долгови кои што настапаат за време на траењето на заедничкото куќанство.

Член 10

1) Исплатните листи, платените налози, одлуките за плаќање на должните доприноси и изводите од текуќите сметки на работодавачите, снабдени со извршна клаузула на надлежниот орган од Државниот завод за социалното осигуруење, се јавни извршни документи.

2) Државниот завод за социалното осигуруење може своите побарувања по основот на доприносите за социално осигуруење, затезните камати и накнади кои што по прописите на овој закон се наплатуваат по административен пат принудно се наплатуваат преку сопствениите извршни органи. Министерот на трудот ФНРЈ ќе пропише постапка за таа присилна наплата. За наплатите од недолжностите надлежни се околските народни судови.

3) Во случај на извршна постапка, стечајна постапка и постапка на присилна спогодба имаат побарувањата на Државниот завод за социално осигуруење да се уврстат во истиот ред со државниот долг.

4) Народните судови должни се да му ги достават на надлежниот орган на Државниот завод за социално осигуруење одлуките за запирање плаќањата, за започнувањето на стечајната постапка и постапката за присилната спогодба, доколку се однесуваат на стопански претпријатија.

Член 11

1) Побарувањата на Државниот завод за социалното осигуруење по основот на должните доприноси за социално осигуруење застапуваат за три години, сметајќи од крајот на годината на доспеалоста на должните доприноси. Другите побарувања на Државниот завод за социалното осигуруење основани на прописите од овој закон, застапуваат во срок од три години, сметајќи од денот на доставувањето на платениот налог.

2) Во случај кога работодавачот воопшто не ги пријавил потребните податоци или пријавил неверни податоци за лицата кои што биле кај него на работа, побарувањето на должните доприноси за социалното осигуруење застапува во срок од пет години, сметајќи од крајот на годината на доспеалоста на побарувањата.

3) Застарелоста се прекинува со секој службен чин превземен со цел на наплатата на побарувањата ако должникот за превземен чин бил прописно известен.

Член 12

1) Ништавна е секоја правна работа со која што овластеникот во целост или делимично се одречува

од правата кои што му припаѓаат по прописите на овој закон.

2) Правните побаруења кои што по прописите на овој закон им припаѓаат на овластените не можат да се заложуваат, заплени, пребидат (компезираат), ниту на друг да се пренесат, освен на судски признати побаруења по основ на издршка.

Член 13

1) Сите поднесци, решења и документи, кои што се однесуваат на правните односи од областа на социјалното осигурување се ослободени од сите видови на такси.

2) Државниот завод за социјално осигурување и неговите органи ослободени се за своите згради, води и земјишта, доколку служат на целите на социјалното осигурување од сите видови на државните даноци, прирези и други јавни дажбини и такси. Исто така се ослободени од сите даноци, прирези и такси сите давања од осигурувањето по прописите на овој закон.

Глава II

Одредби за накнади и казни

Член 14

1) Ако болеста или несреќјата во работата или изнемогоста на осигуреникот ги произвокуваат работодавачот или одговорниот раководител со своето кривично дело или со пропуст на извршување со закон пропишани односно од надлежните власти наредени мерки за заштита на здравјето и животот на работникот, должни се да ги накнадат на Државниот завод за социјално осигурување сите трошкови на давања дадени на осигурениците во врска со односниот осигурен случај.

2) Ако на осигуреникот заради болест, несреќја во работата или изнемогост, односно на членовите на неговата фамилија во случај на смртта на осигуреникот, му припаѓа право на накнада од трети лица, неговото оштетно барање прејдуе до износот на давањата што им се дадени од осигурувањата од Државниот завод за социјално осигурување.

3) Побарувањата кои што по прописите на овој член му припаѓаат на Државниот завод за социјално осигурување од работодавачот, односно од одговорниот раководител или од трети лица, се остваруваат со редовен судски пат. Овие побаруења застаруваат за 3 години, сметајќи од крајот на годината во која е завршено лекувањето на осигуреникот или настанила смртта на осигуреникот, а во случај на кривична постапка против одговорните лица, за 3 години по правосилноста на кривичната пресуда.

Член 15

1) Осигуреникот кој што на противправен начин за себе издејствува давања од осигурувањата должен е на Државниот завод за социјално осигурување да му ја накнади со тоа причинетата штета.

2) Ако осигуреник или неосигурено лице на Државниот завод за социјално осигурување направиле штета по основот на осигурување со припомошт на работодавачот или заради неговиот груб нехот, е должен работодавачот сам да ја надокнади направената штета.

3) Височината на оштетното побарување спрема ставот 1) и 2) ја утврдува органот на Државниот завод за социјално осигурување. Оштетеното побарување се наплатува по административен пат, и тоа од осигуреникот со забрана на неговата плата а од работодавачот преку платен налог.

Член 16

Работодавачот односно кај државните надлештва и установи и кај државните и кооперативните претпријатија одговорниот раководител кој што намерно или заради груб нехот не ги плати доспелите доприноси за осигурување, ќе се казни со парична казна во износ на неплатените доприноси, но најповеќе до динари 5.000 односно во повторен случај најповеќе до динари 10.000, а во карочно тешки случаи ќе

се казни по прописите на Законот за сузбивање недопуштена трговија, недопуштена спекулација и стопанска саботажа.

Член 17

1) Со парична казна во височина од 200 до 5000 динари ќе се казни работодавачот, односно кај државните надлештва и установи и кај државните и кооперативните претпријатија одговорниот раководител:

а) кој што воопште не го пријави или не го пријави во пропишан срок стапувањето на осигуреникот во работа или неговото излегување од работа, или не ја пријави промената која што настанала во работниот однос, или ја пријави во поголем или помал износ заработувањата на осигуреникот;

б) кој што не води пропишани исплатни листи и други евиденции за осигурениците и нивната заработувања или не ги чува до пропишаниот срок;

в) кој што му потпоможе на осигуреникот во оштетувањето на Државниот завод за социјално осигурување.

2) Со парична казна од 200 до 2.000 динари ќе се казни осигуреник кој што на противправен начин за себе издејствува давања од осигурувањето.

3) Височината на паричните казни за поедини прекршуења ќе ги пропише Владата ФНРЈ со уредба.

4) За имотната штета која произтекува од прекршувањето, направено од страна на пословогјата односно раководителот солидарно е одговорен во секој случај работодавачот.

Член 18

1) За прекршување, направено со поднесување во пропишан срок пријава за стапувањето на осигуреникот во работа ќе се казни одговорното лице покрај казната од претходниот член уште и со казна на плаќање трошкови на давања дадени на осигуреникот во првите два месеци на болувањето, ако осигуреникот случај на болест, трудноција, пороѓај или несреќја во работата настанала пред поднесувањето на пријавата или најдоцна во рок од 8 дена после поднесувањето на пријавата.

2) За прекршување направено со поднесување пријава со неистински подаци или со пропуст на поднесување пријава за промените во работниот однос, ќе се казни одговорното лице покрај казната од претходниот член уште и со казна на плаќање на произвокуваната штета, односно со казна на плаќање разликата меѓу паричните давања дадени на осигуреникот спрема неистинско пријавената заработувања и паричните давања кои што спрема неговата заработувања му припаѓаат, ако осигуреникот случај на болест, трудноција, пороѓај или несреќја во работата настанал пред поднесувањето на исправната пријава или најдоцна во рок од 8 дена после поднесувањето на исправната пријава.

3) За прекршување направено со пропуштање на навремена пријава за излегувањето на осигуреникот од работата ќе се казни одговорното лице освен казната изречена по прописите на претходниот член уште и со казна на плаќање на произвокуваната штета, како и со казна на плаќање доприносот од денот на поднесување пријавата за излегувањето на осигуреникот од работата, односно до денот на службеното установавање за излегувањето на осигуреникот од работа.

4) Височината на трошковите, давањата дадени на осигуреникот како и височината на штетата спрема ставот 1) до 3) на овој член ќе ја утврди надлежниот орган на Државниот завод за социјално осигурување. Ова утврдување е меродавно за изречење казната.

Член 19

1) Утврдување на прекршување и оштетната одговорност, како и изречењето на парични казни по овој закон и нивното наплатување го вршат спрема седиштето на работодавачот надлежните околни односно градските извршни народни одбори.

2) Паричните казни одат во корист на Државниот завод за социално осигурање, кој што ќе ги употреби за давање вонредни потпори на осигурениците.

3) Против одлуката за изречената казна може во рок од 15 дена по доставата да се поднесе жалба непосредно на надлежниот повисок државен орган чија одлука е конечна и извршна.

ВТОР ДЕЛ ДАВАЊА ОД СОЦИАЛНОТО ОСИГУРУЕЊЕ

Глава III

Давања од осигуруењето за случај на болест, труднокја и порогја

A. Давања во случај на болест

Член 20

1) Во случај на болест осигуреникот има право:
а) на бесплатна лекарска помош, на бесплатни лекови, лековити банани, лековити води, потребни завои и помошни справи за лекување, како и на бесплатно поправање заби, и тоа за сето време додека работи како и за време додека заради неспособноста за работа прима парична накнада по точ. б), а ако болеста не е скопчена со неспособност за работа, трае правото на продолжување на започнатото лекување уште за година дена после излегуењето на осигуреникот од работа;

б) на парична накнада за изгубената заработувачка (болесничка хранарина) во височина 50% до 100% од основот за парични давања, ако заради болест е неспособен за работа и ако таа неспособност трае подолго од 3 дена; ова право трае редовно година дена доколку неспособноста за работа порану не престане, а се продолжуе уште за половина година за осигуреници кои што во последните 2 години пред оболуењето биле на работа најмалку 6 месеци на најтешки работи или најмалку година дена на тешки работи или најмалку година и пол дена на други работи;

в) на бесплатно болничко, санаториско, бањско или климатско лекување, наместо давањата од точ. а) и б) ако заради болеста е неспособен за работа и ако такво лекување спрема лекарското навогјање му е потребно и тоа почнуејќи од настапуењето на неспособноста за работа па за сето време траењето правото на хранарина; потоа на накнада на докажаниот стварен трошок на патуења односно испраќање на болниот од местото на неговото редовно пребивање или седиште на работата до местото на лекување и назад;

г) на парична потпора за издршка на фамилијата во височина од 50% до 100% од хранарината или на парична потпора за ситни дневни трошкови до височина на една петича на хранарината ако не ја издржуе фамилијата, и тоа за сето време додека се навогја на болничко, санаториско, бањско или климатско лекување.

2) Височината на хранарината се одмеруе спрема бројот на деновите стварно проведени во работа на најтешки, тешки и други работи во раздобје до 3 години непосредно пред оболуењето како и спрема траењето на поединото болување, а височината на паричната потпора за издршка на фамилијата се одмеруе спрема бројот на членовите на фамилијата кои што осигуреникот ги издржуе.

3) Осигуреник има право на хранарина и во случај кога по одредба на власта е издвоен заради заразни болести, па заради тоа ја изгуби можноста на заработувачка.

Член 21

На членовите на фамилијата на осигуреникот им се даваат во случај на нивна болест следни давања:

а) бесплатна лекарска помош, бесплатни лекови, потребни завои и помошни справи за лекување за време додека болеста трае, но најповеќе за воеме од година дена за секое поедино оболување;

б) бесплатно болничко лекување во траење од најдолго 6 месеци за поедино оболување.

Член 22

Во поглед на правата од осигуруење за случај на болест се сметаат членови на фамилијата на осигуреникот, под услови да со осигуреникот живеат во заедничко куќанство и тој стварно да ги издржуе:

а) брачен другар на осигуреникот;

б) брачни, вонбрачни и усвоени деца, посинци и паштерки, внуци, браќа и сестри на осигуреникот, сите до навршени 17 години старост односно до навршени 23 години старост ако одат на школо, а ако се заради телесна и душевна маана неспособни за привредување, додека таа неспособност трае;

в) татко и мајка на осигуреникот.

Член 23

1) Во случај на смрт на осигуреникот на брачниот другар му припаѓа погребнината а ако овој го нема на другите членови на фамилијата или на трети лица кои што се погрижиле за погребот на осигуреникот, а во случај на смрт на брачниот другар, родителите или децата на осигуреникот му припаѓа погребнината на осигуреникот. Погребнината не припаѓа во случај ако овластеното лице има право на погребнина од работодавачот на умрениот осигуреник во еднаков или поголем износ.

2) Погребнината за умрениот осигуреник изнесуе триесетострук основ за парични давања од осигуруењето за случај на болест, а не може да изнесуе помалку од дваесетострук износ на номинираната средна надница на неквалификуван одраснат работник.

3) Погребнината за умрен член на фамилијата изнесуе за брачниот другар, родителите и децата постари од 14 години петнаесетострук, а за децата помлади од 14 години осмострук износ на осигурениковиот основ парични давања од осигуруењето за случај на болест.

Член 24

1) На хранарина нема право осигуреник:

а) кој што болеста намерно ја проузрокуел;

б) кој што работи за време на болеста иако е оценет како неспособен за работа;

в) кој што со правосилна пресуда е осуден на казна на лишување од слобода или осуден на казна на губиток на правата од социалното осигурување.

2) Исплатата на хранарина се обуставуе за време додека уживателот на давањето е во притвор или истражен затвор.

3) Хранарината на осигуреникот може да му се ускрати ако го одолговлекуе оздравуењето со тоа што немарно не се придржуе кон лекарските упати или со тоа што без лекарско одобрување или противно на добиените упати ќе го промени местото на пребивањето.

Член 25

1) На морнарите сместени на бродови на големата бреговна и друга пловидба додека се на бродот, како и на бродарите сместени на бродовите на речната пловидба додека како членови на посадата на бродот се навогјаат во иностранство, не им припаѓа во случај на болест право на хранарина, но сопственикот на бродот е должен да им дае за време на траењето на пловидбата за свој трошок потполна опсрба и потребно лекување. Оваа должност на сопственикот на бродот се протегнуе и на време кога бродот се навогја во странско пристаниште.

2) Ако на морнарите односно бродарите наведени во ставот 1) на овој член за време на болување скопчано со неспособност за работа не им припаѓа право на плата од работодавачот, имаат од осигуруењето право на парична потпора за издршка на фамилијата по чл. 20 став 1) точ. г) на овој закон.

3) Трошковите за повраќање на бродот е должен да ги сноси сопственикот на бродот.

Член 26

1) На осигурениците кои што во текот на едно болување ги исцрпеле сите свои права од осигуруењето за случај на болест им припаѓаат повторно сите права од осигуруењето по чл. 20 на овој закон ако после повторното стапување на работа оболат од некоја друга болест, или ако после три месеци на повторно уполнување оболат од истата болест. Ако повторното осигурување траело помалку од три месеци, има осигуреникот за истата болест право само на бесплатно лекување по чл. 20 став 1) точ. а) односно на болничко лекување по чл. 20 ст. 1) точ. в) на овој закон, и тоа за онолку време колку после исцрпувањето на давањата бил повторно осигурен, но најмалку за месец дена.

2) Ако осигуреникот потполно не ги исцрпил давањата кои што му припаѓаат за случај на болест, па во срок од месец дена по престанокот на давањата повторно оболел од иста болест, се смета во поглед на траењето на давањата повторното болување како продолжување на пораното болување. Паричните давања од осигуруењето имаат во таков случај да се дадат по основот, по кое тие давања биле одмерени во текот на пораното болување.

3) На осигурениците на кои заради долготрајно болување престанало правото на бесплатно лекување и парична потпора по чл. 20 на овој закон односно по ставот 1) на овој член а им е признато правото на инвалидска пензија, ќе им се даде потребно понатамошно лекување по прописите за здравствената помош на уживателите на ренти и пензии (чл. 29 на овој закон) а ако заради кусо траење на нивното вкупно осигурување немаат услови за признавање правата на инвалидска пензија, може за време на понатамошното траење на болеста скопчена со неспособноста за работа да им се даде на терет на посебниот имот, наменет за давање вонредни потпори на осигурениците, потребно бесплатно лекување како и парична потпора до височина 30% од основот за паричните давања од осигуруењето за случај на болеста.

Б. Давања во случај на труднокја и порогјај

Член 27

1) Осигуреница, која што во последната година пред порогјајот била осигурена најмалку 6 месеци или во последните 2 години најмалку 12 месеци, има во случај на труднокја односно порогјај право:

а) на бесплатна лекарска или бабичка (прималска) помош или на 14-дневна болничка или родилишна нега;

б) на парична накнада за изгубената заработувачка (породилска хранарина) за време од 6 недели пред порогјајот и 6 недели после порогјајот;

в) на парична помош за спрема на детето;

г) на парична помош за храна на детето за време од 3 месеци по престанокот на породилската хранарина.

2) Породилска хранарина изнесуе најмалку 75% а најповеќе 100% од основот за парични давања. Височината на породилската хранарина е зависна од бројот на депоите стварно проведени на работа во последните 5 години пред почетокот на правото на таа помош.

3) Осигуреница која го нема во ставот 1) наведеното време на осигурување, но била осигурена непосредно пред порогјајот непрекидно барем 3 месеци, има право на бесплатна лекарска или бабичка (прималска) помош или на 14-дневна болничка или родилишна нега.

4) Наместо породилска хранарина може на осигуреницата да и се даде потребна болничка или родилишна нега во еднакво траење.

5) После исцрпувањето на породилската хранарина и припаѓа на осигуреницата, ако и понатаму заради порогјајот е неспособна за работа, болесничка хранарина по прописите на чл. 20 на овој закон. Уживањето на породилска хранарина и бо-

лесничка хранарина не може вкупно да трае подолго од година дена. Осигуреницата не може истовремено да ја ужива породилската хранарина и болесничката хранарина.

Член 28

1) Осигуреникот кога ќе му се роди дете има право, ако во последната година пред раѓањето на детето бил осигурен најмалку 6 месеци или во последните две години најмалку 12 месеци на следни давања:

а) на бесплатна лекарска или бабичка (прималска) помош или на 14-дневна болесничка или родилишна нега за жената;

б) на парична помош за спрема на детето;

в) на парична помош за храна на детето за време од два месеци после порогјајот.

2) Давањата за случај на порогјај ќе се дадат на жената на осигуреникот и во случај кога порогјајот дојде после 10 месеци после смртта на осигуреникот, ако осигуреникот за живота векје ги исполнуе условите за тоа право.

В. Здравствена помош на уживателите на ренти и пензии

Член 29

1) На уживателите на инвалидска или староска пензија како и на уживателите на ренти кај кои, заради последиците на претрпена несреќја во работата, настанила изнемогност, ќе им даде Државниот завод за социално осигурување во случај на болест бесплатно лекување по прописот на чл. 20 став 1) точ. а) на овој закон за сето време додека уживаат пензија односно рента. Наместо тоа бесплатно лекување може да се даде бесплатно болничко лекување за време од најдолго три месеци во текот на една година, сметајќи од денот на почетокот на болничкото лекување.

2) Прописите од претходниот став важат и за уживателите на фамилијарни ренти односно фамилијарни пензии.

3) Министерот на трудот ФНРЈ ќе пропише со наредба да ли и во која височина може на лицата наведени во ставот 1) да им се одбива од нивната пензија односно рента допринос за здравствена помош. Тој може со наредба да ги поголеми односно прошири давањата наведени во ставот 1).

Глава IV

Давања од осигуруењето за случај на несреќја во работата

Член 30

1) На осигуреникот кој што претрпи телесна повреда проузрокуена со несреќја во работата му припаѓа, без оглед на траењето на осигуруењето пред несреќниот случај, право:

а) на бесплатна лекарска помош, на бесплатни лекови, лековити бањања, потребни зборови и помошни справи за лекување, се до потполното оздравување односно за сето време додека тие давања му се потребни;

б) на хранарина, спрема чл. 20 на овој закон до свршетокот на лекувањето, но најдолго за време од 3 месеци после претрпената несреќја;

в) на рента за време додека постои потполна неспособност за работа или додека способноста за работа е смалена за повеќе од 20%, и тоа почнувајќи од првиот ден на четвртиот месец после претрпената несреќја, односно од престанокот на правата на хранарина, ако е лекувањето порано завршено;

г) на болничко лекување наместо хранарината односно рентата за сето време додека такво лекување му е потребно;

д) на парична потпора за издршка на фамилијата за време траењето на болничкото лекување на осигуреникот, и тоа до почетокот на правото на рента во височина одредена во членот 20, ставот 1) точ. г) на овој закон, а од почетокот на правото на рента во височина од најмалку 50% до најповеќе 75% на неговиот основ за рента;

2) За несреќа во работа се смета несреќен случај кој што на осигуреникот ќе му се стори на редовна работа, или на каква друга работа, која што осигуреникот ќе врши по налогот на работодавачот или одговорниот раководител, или на работа која што ја врши без посебен налог но во интерес на работата, како и онаа штета која што на осигуреникот ќе му настане заради професионално оболување во врска со неговата редовна работа. За несреќа во работата се смета и несреќен случај кој што на осигуреникот ќе му се стори на пат од станот до местото на работата и назад, како и несреќен случај кој што на осигуреникот ќе му се стори на пат превземен во цел на барање лекарска помош за која што има право од социалното осигурување.

3) За несреќа во работата се смета и несреќен случај кој што на морнарот му се стори или на речниот бродар на домашен брод, ако не и припаѓа на посадата на дотичниот брод, како и несреќен случај кој што на домашниот морнар или речниот бродар му се стори за време на патување превземано во цел на повраќање во татковината — односно во цел на повраќање дома.

4) Министерот на трудот ФНРЈ пропишуе со наредба во согласност со Комитетот за народното здравје при Владата ФНРЈ за кои професионални оболувања и во кои видови на работа и занимавања имаат да се дадат давања од осигурувањето како за несреќа во работа.

5) Осигуреник кој што претрпи телесна повреда проузрокувана со несреќен случај кој што нема да се смета за несреќа во работата во смисла ставот 2) на овој член има право на давања од осигурувањето за случај на болест по прописите на чл. 20 на овој закон како и право на давања од пензиското осигурување по прописите на Главата V на овој закон ако заради претрпената несреќа настапила изнемогност и ако ги исполнува другите услови за признавање правото на инвалидска пензија.

Член 31

1) Во случај на потполна неспособност за работа му припаѓа на унесреќениот осигуреник полна рента, која изнесува 90% од неговиот основ за рента, а во случај на делимично смалена способност за работа му припаѓа сразмерен дел на таа рента, која одговара на смалувањето на неговата способност за работа.

2) На унесреќениот осигуреник, кој што заради несреќа во работата постанал не само потполно неспособен за работа туку и така изнемогнал да му е за животот потребна тугја нега и помош, му припаѓа за време на траењето на таква потполна изнемогност поголема рента во височина на полна рента поголема за една третина.

3) На унесреќениот осигуреник, кој по истекот на две години после завршеното лекување од последиците на несреќниот случај трајно смалување на способноста за работа преминува 20% но не преминува една третина на способноста за работа, ќе му се исплати наместо на патамошната рента отпремнина, која што не може да биде помала од износот на трогодишна рента ниту поголема од износот на шестогодишна рента. Клучот за пресметање отпремнините спрема времето на животот на уживателите на рентите го пропишува Министерот на трудот ФНРЈ.

Член 32

1) На членовите на фамилијата на осигуреникот кој што ќе умре заради последици на несреќа во работата им припаѓа право на погребнина спрема чл. 23 на овој закон и право на фамилијарна рента.

2) Право на фамилијарна рента имаат:

а) вдовица постара од 40 години, а помлада само тогаш ако има деца кои што не се постари од 14 години, или ако самата заради изнемогност е неспособна за работа,

б) вдовец, кој заради неговата изнемогност го издржува жената, за време додека трае изнемогноста и додека е упатен на издржување од рента;

в) брачно, вонбрачно, или пред несреќниот случај усвоено дете како и посинок и паштерка, сите до навршените 17 години на животот односно најдалеку до навршените 23 години животот, ако детето се школува и ако самото не е осигурено по прописите на овој закон;

г) родители на осигуреникот, ако изнемогнале или се постари од 65 години и ако умрениот осигуреник ги издржува, доколку векјет сами не уживаат рента или пензија од социалното осигурување, но само во случај кога вкупниот износ на месечните ренти на брачниот другар и децата на осигуреникот е помал од износот на полна рента која што би му припаѓала на умрениот осигуреник.

3) Правото на вдовичка рента трае до смртта на вдовицата, но престанува во случај на нејзиното мажење. Правото на родителска рента трае за време додека родителот е изнемогнал и додека е упатен на издржување од рентата.

Член 33

1) Рентата на вдовица односно вдовец изнесува половина од полната рента која што би му припаѓала на умрениот брачен другар.

2) Детската рента изнесува за секое поедино дете една четвртина од полната рента која што би му припаѓала на умрениот осигуреник. Вкупниот износ на детските ренти кои што се исплатуваат со вдовичката односно вдовечката рента не може да ја надмине половината на износот на полната рента, која што би му припаѓала на умрениот осигуреник.

3) Рентата за деца без обата родители (сирачиња) изнесува за едно сираче половина од полната рента, која што би му припаѓала на умрениот осигуреник, а за секое понатамошно сираче до една четвртина од полната рента. Вкупниот износ од рентите на сирачињата не може да го надмине износот на полната рента која што би му припаѓала на умрениот осигуреник.

4) Рентата на поедин родител може да изнесува најповеќе една четвртина од полната рента која што би му припаѓала на умрениот осигуреник.

Глава V

Давања од осигурувањето за случај на изнемогност, старост и смрт (пензиско осигурување)

Член 34

1) На осигуреникот му припаѓа во случај на изнемогност право на пензија, без оглед на неговата старост (инвалидска пензија). Правото на инвалидска пензија почнува со денот на настапувањето изнемогност, а ако тој ден не може несамостојно да се установи, со денот на поднесување барањето за пензија.

2) На осигуреникот кој што ќе наврши според сортата на своето занослување пропишани години на староста, му припаѓа право на пензија и без доказ на изнемогност (старска пензија). Правото на старска пензија почнува со денот кога се навршени пропишаните години на староста и навршен пропишаниот стаж за старска пензија.

3) На членовите од фамилијата на умрениот осигуреник и на членовите од фамилијата на умрениот уживател на пензијата им припаѓа право на фамилијарни пензии и право на погребнина а под услов од членот 38 став 2) и 3) им припаѓа право на отпремнина.

Член 35

1) Правото на давање од пензиското осигурување се стечува во случај на изнемогност, во случај на старост и во случај на смрт кога осигуреникот ќе го наврши одреденото време на пензиското осигурување и со тоа го исполнува пропишаниот срок на чекањето (стажот).

2) Стажот за стечување право на инвалидска пензија се навршува со најмалку пет години до најмногу

дванаесет години на пензиското осигурување, а за-
всми од сортата на изнемогоста (член 36 на овој
закон), од траењето на запослуењето на најтешките,
тешките и останатите работи, е од староста на осигу-
руениците во време на настапување изнемогоста.

3) Стажот за стекнување право на старска пен-
зија се навршуе со 15 години на запослуењето на
најтешки работи или со 20 години на запослуењето
на тешки работи или со 25 години на запослуењето
на останатите работи.

4) Стажот за стекнување право на фамилијарна
пензија и погребнина се навршуе со 5 години на
пензиското осигурување.

Член 36

На инвалидска пензија има право после наврше-
ниот пропишан стаж осигуреникот кај кого заради
болеста, испулењето на телесните или душевните
сили односно заради душевните или телесните
маани, настанила или потполна изнемогост или
општа работна изнемогост или професионална из-
немогост, било привремено или трајно.

Член 37

1) На старска пензија стекне право:

а) осигуреникот кој што бил најмалку 15 години
во работа на најтешки работи, кога навршуе 55 го-
дини на животот;

б) осигуреникот кој што бил најмалку 20 години
во работа на тешки работи, кога навршуе 60 години
на животот;

в) осигуреникот кој што бил најмалку 25 години
во работа било на која сорта, кога навршуе 65 го-
дини на животот ако е мушко, односно кога навр-
шуе 60 години на животот ако е жена;

г) осигуреникот кој што навршил 55 години на
животот кога спрема вкупното траење на своето пен-
зиско осигурување стекне право на полна пензија во
смисла прописите на членот 39 став 3) на овој закон.

2) На осигуреникот кој што го продолжуе своето
запослување откако навршил 55 години на животот и
стекнал право на полна пензија, ќе му се исплатуе
старската пензија во помален износ без оглед на ви-
сочината на неговата заработувачка.

3) На осигуреникот кој што навршил пропишани
години на староста и го исполнил пропишаниот стаж
за старска пензија, но не стекнал право на полна пен-
зија, правото на пензија мируе за време траењето на
продолжувањето запослување, но тоа му се погледува
со секоја навршена година на осигурувањето за 2%
од пензиската основа.

Член 38

1) Право на фамилијарни пензии имаат:

а) вдовица постара од 40 години, а помлада са-
мо тогаш, ако има деца кои не се постари од 14 го-
дини, или ако е сама заради изнемогоста неспособна
за работа; правото на вдовичка пензија трае до
смртта на вдовицата, но престануе по случај на неј-
виното мажење;

б) вдовец кога заради неговата изнемогост го
издржавала жената, за време додека трае изнемогло-
ста и додека е упатен на издржување од пензијата;

в) брачно, вомбрачно и пред изнемогоста на
осигуреникот посвоеното дете како и посинок, сите
до навршени 17 години на животот, односно најдалеку
до навршените 23 години на животот ако детето се
школуе и ако само не е осигурено по прописите на
овој закон.

2) Ако после умрениот осигуреник, кој што го
навршил пропишаниот стаж за фамилијарни пензии,
не преостанале ни брачен другар ни деца кои што
би имале право на пензија, им припаѓа на сиромаш-
ните родители на умрениот осигуреник, ако тој ги
издржавал, отпремнина во износ од 5% на вкупната
заработувачка на умрениот осигуреник за последни
5 години на осигурувањето.

3) Ако осигуреникот кој што не го навршил про-
пишаниот стаж за фамилијарни пензии, но имал нај-
малку 3 години пензиско осигурување, умре во срок

од 3 години после престанокот на пензиското осигу-
рување, му припаѓа на преостанатиот брачен другар
кој што ги исполнуе условите за правото на вдовиц-
ката односно на вдовечката пензија, отпремнина во
износ од 50% на вкупната заработувачка на умрениот
осигуреник за целото време на неговото осигурување.
Ако после умрениот осигуреник не преостанал бра-
чен другар, кој што би имал право на отпремнина,
таа отпремнина припаѓа на децата на умрениот осигу-
руеник кои ги исполнуват условите за право на дет-
ска пензија.

Член 39

1) Височината на личните пензии зависи од ви-
сочината на основот за пензија, од траењето на вкуп-
ното осигурување и од траењето на запослувањето на
најтешките, тешките и останатите работи.

2) Пензијата после навршените 5 години на осигу-
рувањето изнесуе најмалку 30% а најмногу 40% од
пензискиот основ, а после навршените 10 години на
осигурувањето најмалку 40%, а најмногу 52,5% од пен-
зискиот основ.

3) После навршените 10 години на осигурувањето
пензијата се повишуе за секоја понатамошна навршена
5 години на осигурувањето за 10% од пензискиот
основ, а кај запослувањето на тешки и најтешки ра-
боти, за 12,5% од пензискиот основ, се додека пен-
зијата не достигне најмалку 75% од пензискиот основ.
После навршеното петгодиште во кое е постигнато
правото на пензија во височина од најмалку 75%
од пензискиот основ пензијата се повишуе за секоја
понатамошна навршена година на осигурувањето за
2% од пензискиот основ, а кај запослувањето на тешки
и најтешки работи за 2,5% од пензискиот основ, се
додека пензијата не ја достигне височината од 90% на
пензискиот основ (полна пензија).

4) После навршени 25 години на осигурувањето
пензијата изнесуе најмалку 70% а најмногу 90% од
пензискиот основ.

5) Кај одмерувањето на пензијата за случај на
потполна изнемогост се повишуе пензијата пресме-
тана спрема прописите на став 1) до 4) на овој член
за 20% од пензискиот основ, но така повисената пен-
зија не може да надмине 100% на пензискиот основ.

6) Кај одмерувањето на пензијата за случај на про-
фесионална изнемогост пензискиот основ се снижуе
за една четвртина.

7) Месечната пензија не може да го прејде тро-
струкиот износ на нормираната најниска месечна пла-
та за намештениците.

Член 40

1) Пензијата на вдовица односно вдовец изнесуе
половина од пензијата што ја уживал умрениот бра-
чен другар, односно која би му припаѓала во часот
на смртта.

2) Детската пензија за секое поедино дете изне-
суе една четвртина од пензијата која умрениот ро-
дител ја уживал односно која во часот на смртта
би му припаѓала. Вкупниот износ на детските пен-
зии кои што се исплатуат со вдовичката односно вдо-
вечката пензија не може да ја прејде половината на
износот на пензијата која умрениот родител ја жи-
вал, односно која би му припаѓала во часот на смртта.

3) Пензијата за деца без обата родители (сироч-
чиња) изнесуе за едно сираче половина од пензијата
која што ја уживал умрениот родител, односно која
во часот на смртта би му припаѓала, а за секое друго
сираче една четвртина од таа пензија. Вкупниот из-
нос на пензиите на сирочината не може да го пре-
мине износот на пензијата која што умрениот ро-
дител ја уживал, односно која во часот на смртта
би му припаѓала.

4) Погребнината од пензиското осигурување изне-
суе во случај смртта на осигуреникот триесетструк
износ од неговиот основ за давање од осигурувањето
за случај на болест, а во случај на смртта на уживате-
лот на личната пензија погребнината изнесуе двеструк
износ од неговата месечна пензија. Погребнината за
умрениот уживател на пензијата не може да биде

поголема од износот на неговиот пензиски основ. Погребнината не може да биде помала од дваестострукиот износ на нормираната средна надница на неквалификуван одраснат работник.

Член 41

1) Времето provedено на школување после навршените 18 години на животот во цел на постигнување специјална или стручна спрема може осигуреникот да го докупи заради поголемиот право од пензиското осигурување. Може да се докупи вкупно до најмногу 5 години.

2) Докупеното време на школувањето се смета како време на пензиско осигурување дури тогаш кога осигуреникот ќе наврши 5 години стварно пензиско осигурување.

Глава VI

Заеднички одредби за давања од осигурувањето за случај на несреќја во работата и од пензиското осигурување

Член 42

1) Државниот завод за социјално осигурување е должен на осигуреникот односно на уживателот на инвалидска пензија како и на уживателот на рента да му одреди и дава потребни специјални лекувања во цел на спречување и одложување да дојде до трајна изнемогност, односно за нивното оспособување за работа.

2) Унесреќјениот осигуреник нема право на хранина нити на рента, а уживателот на инвалидска пензија нема право на пензија за време додека заради лекување или оспособување за работа се навојра за трошок на Државниот завод за социјално осигурување сместен во таков завод или установа во кои што ужива полна опсрба. За време на такво сместување се исплатува на членовите од фамилијата на уживателот на рента односно пензија парична потпора за издржување фамилијата во височина на половината од полната рента или половината од инвалидската пензија, али најмалку во височина на паричната потпора за издржување фамилијата спрема членот 20 став 1) точ. 1 од овој закон, а на уживателите кои немаат фамилија се исплатува потпора за дневни ситни трошкови во височина до една петина на полната рента.

3) Државниот завод за социјално осигурување може на унесреќјените и професионално изнемоглите осигуреници во цел на нивното оспособување за работа да им одреди изучување нова професија, за која спрема својата општа здравствена состојба имаат достаточна способност за работа, па да им ја обезбеди можноста на такво изучување. За новата професија оспособените лица имаат да се повикат на поновен преглед заради поновна оценка на состојбата на нивната способност за работа со оглед на стечената способност за работа во новата професија.

4) Уживателите на трајна рента, како и уживателите на трајна и инвалидска или старска пензија, може со нивниот престанок Државниот завод за социјално осигурување за сметка на нивната рента или пензија да ги смести во инвалидски дом или во сличен завод за сместување на изнемогли, во кој што ќе уживаат потполна опсрба.

5) Ако уживателот на рента односно инвалидска пензија без оправдани разлози не се одзива на позивот на лекарски преглед односно ако не се подвргне на одредено лекување или на одредбите издадени во цел на неговото оспособување за работа, може Државниот завод за социјално осигурување да му ја скупи рента односно инвалидската пензија делимично или во целост, и тоа за времето додека не удоволи позивот за лекарски преглед односно додека не се подвргне на одредено лекување или на издадените одредби во цел на неговото оспособување за работа.

Член 43

1) Ако уживателот на лична рента стекне право на лична пензија, односно ако уживателот на лична

пензија стече право на лична рента, му се смалува пензијата за $\frac{2}{3}$ од износот на рентата. Доколку се тие $\frac{2}{3}$ еднакви со пензијата или поголеми од пензијата се исплатува само рентата. Рентата и пензијата заедно не можат да надминат 90% од основот за рента односно од основот за пензија, земајќи го во оглед поголемиот основ.

2) Ако осигуреникот истовремено стече право на лична рента и на лична пензија, му припаѓа само едно давање, и тоа она кое што е поголемо.

3) Ако членот на фамилијата на осигуреникот стече право на фамилијарна рента и на фамилијарна пензија, односно на две фамилијарни ренти или две фамилијарни пензии, му се исплатува само едно давање, и тоа она што е поголемо.

4) Ако лице кое што ужива фамилијарна рента или фамилијарна пензија стече право на лична рента или лична пензија, односно ако лице кое што ужива лична рента или лична пензија стече право на фамилијарна рента или фамилијарна пензија, му се исплатува само едно давање, и тоа она кое што е поголемо, додека правото на второто давање му мируе. Со престанокот на правото на давање кое што такво лице го уживало ожалува правото на давање кое што мируело.

5) На вдовицата која што ужива вдовичка рента или вдовичка пензија а има право на лична рента или лична пензија, кое право и мируе заради уживањето на вдовичка рента односно вдовичка пензија, во случај на поновно мажење нема да и се исплати отпремнина. Исто така нема право на отпремнина во случај на поновно мажење ни вдовица на која правото на вдовичка рента или вдовичка пензија мируе, оти ужива лична рента или лична пензија.

6) Вдовица која ужива вдовичка рента односно вдовичка пензија добива во случај на мажење на место понатамошната рента односно пензија, отпремнина во износ на двегодишната нејзина рента односно пензија.

Член 44

Детската рента односно детската пензија се продолжува и после навршените 17, односно 23 години на животот за време додека детето заради телесни или душевни маани е неспособно за секоја стопанска работа, доколку такво дете не е сместено во некој јавен завод.

Член 45

1) Осигуреникот кој што својата несреќја на работата или својата изнемогност намерно ја произвел или неговата изнемогност настапила во врска со извршувањето на кривично дело за кое што осигуреникот е како виновник осуден, нема право на давања од социјалното осигурување за последиците кои што настапиле поради таа несреќја односно изнемогност. Ако осигуреникот умре од последиците на таква несреќја во работата односно од последиците на таква изнемогност, членовите на неговата фамилија имаат право на давања од осигурувањето.

2) На членовите на фамилијата не им припаѓа право на фамилијарна рента односно на фамилијарна пензија во следни случаи:

а) ако членот на фамилијата најмалку година дена непосредно пред смртта на осигуреникот односно уживателот на пензијата или рентата живеал својоволно одвоено од него;

б) ако со кривична пресуда е утврдено оти членот на фамилијата е виновен за смртта на осигуреникот односно уживателот на пензијата или рентата или да е совиновник за неговата смрт.

в) право на вдовичка (вдовечка) рента не им припаѓа во случај ако после прејупената несреќја во работата склопениот брак не трајал ни година дена, а право на вдовичка ((вдовечка) пензија не им припаѓа во случај ако брачниот другар во време склопувањето на бракот уживал векје инвалидска или старска пензија, како ни во случај ако од денот на склопениот брак до смртта на брачниот другар не поминала ни година дена.

Член 46

1) Исплатуењето на рентата односно пензијата се запира за време за кое што уживателот на рентата односно пензијата е осуден на губиток на правото на давања од социалното осигурување за време додека се навогја на издржување казната на лишување од слобода или казната лишување од слобода со присилна работа во траење подолго од еден месец, како и за време на неговото пребивање во заводите за извршување мерките на безбедноста. За тоа време се исплатува рента односно пензија до височина на фамилијарна рента односно фамилијарна пензија на членовите од неговата фамилија.

2) Кога уживателот на рентата односно пензијата ќе отиде во иностранство, му се запира исплатуењето на рентата односно пензијата до неговото повраќање. Ако уживателот се врати во рок од година дена на постојано пребивање во Федеративна Народна Република Југославија ќе му се исплатат запрегнати оброци на рентата односно пензијата. Државниот завод за социално осигурување може исклучително да продолжи исплатување на рентата односно пензијата, ако уживателот отишол во иностранство по службена потреба, или за лекување, школување или некој друг оправдан разлог.

3) Ако уживателот на рентата односно пензијата е странски државјанин, па ќе се врати на постојано пребивање во државата на својата припадност, нема да му се запре рентата односно пензијата, ако дотичната држава со државјаните на ФНРЈ еднакво постапува.

4) На уживателот на рента односно пензија, кој што заради отидување во иностранство на постојано пребивање ќе го изгуби правото на рента односно пензија може да негово барање да му се даде отпремнина во износ на трострука годишна рента односно пензија.

Глава VII

Чување, доспеалост и застарелост на правото од социалното осигурување

Член 47

1) После излегуењето од работата лицето кое во текот на последната година пред излегуењето од работа било осигурено најмалку 6 месеци, ако пребива на подрачјето на Федеративната Народна Република Југославија ги задржува сите права на давањата од осигуруењето за случај на болест, трудноќа или пороѓај кој што настапува во рок од два месеца после излегуењето на осигуреникот од работата. Лицето кое во текот на последните две години пред излегуењето од работата било осигурено најмалку 12 месеци го задржува под истите услови правото на тие давања и за случај на болест, трудноќа или пороѓај кој што ќе настани во рок од 3 месеци после излегуењето на осигуреникот од работата.

2) Лицето кое во текот на последната година пред излегуењето од работата било осигурено најмалку 6 месеци, може после излегуењето од работата да го продолжи осигуруењето за случај на болест, трудноќа и пороѓај, така да само го плаќа соодветниот допринос за тоа осигурување спрема својата последна заработуачка, ако во рок од 2 месеца после излегуењето од работата доброволно се пријавува за продолжување на осигуруењето на надлежниот орган од Државниот завод за социално осигурување. Доброволното продолжување на осигуруењето може да трае најдолго година дена, а престанува и во случај кога осигуреникот ќе се исели од подрачјето на Федеративната Народна Република Југославија, или кога подолго од 2 месеца ќе застане со плаќањето на доприносот, како и во случај кога таков осигуреник потполно ќе го исцрпи своето право на давања од осигуруењето во случај на болест.

3) Со исклучение од прописите на претходниот став може доброволното продолжување на осигуруењето да трае и подолго од година дена во случај кога

обвезата на осигуруењето престанала заради вршење разни јавни функции.

Член 48

1) На лицето кое што навршило 5 години на пензиското осигурување му останат сочувани, за време од 5 години после излегуењето од работата, како стеченото право од тоа осигурување. Ако пензиското осигурување престанало со излегуењето на осигуреникот од работата заради болест, заради несреќа на работата или заради изнемогност, се смета тој рок од 5 години, почнувајќи од престанокот на правото на хранарина, односно од престанокот на правото на лична рента или инвалидска пензија. Во стечената права остануваат и во тој случај сочувани најдолго за 10 години, после престанокот на пензиското осигурување.

2) На лице кому пензиското осигурување престанало пред навршените 5 години на пензиското осигурување му останува сочувано времето на пензиското осигурување, ако во рок од 2 години по престанокот на осигуруењето повторно стапува во обвезно пензиско осигурување.

3) Лицето кое што навршило 5 години на пензиското осигурување може после излегуењето од работа да го продолжи тоа осигурување со уплатување соодветниот допринос, ако во рок од 6 месеци после престанокот на пензиското осигурување ќе се пријави заради доброволно продолжување на пензиското осигурување на надлежниот орган на Државниот завод за социално осигурување. Доброволното продолжување на пензиското осигурување може да трае најдолго 2 години а престанува и во случај кога осигуреникот ќе застане со плаќањето на доприносот подолго од 6 месеци.

4) Исклучително од прописите на претходниот став може доброволното продолжување на осигуруењето да трае и подолго од 2 години во случај кога обвезата на осигуруењето престанала заради вршење разни јавни функции.

Член 49

1) За време траењето на воената вежба на осигуреникот му мирува неговото право на давања од осигуруењето во случај на болест, но осигуреникот ги задржува за членовите на својата фамилија сите права на давања од осигуруењето во случај на болест, трудноќа и пороѓај.

2) После престанокот на воената вежба осигуреникот го задржува за себе и за членовите на фамилијата правото на давања од осигуруењето за случај на болест, трудноќа и пороѓај, кој што ќе настани во рок од 2 месеца по престанокот на воената вежба.

3) Времето поминато на воената вежба не го прекинува осигуруењето. Ако правото на давање од осигуруењето е условено со извесно траење на осигуруењето во одредено временско раздобје, времето на воената вежба не се смета во тоа временско раздобје.

4) Со влегуењето на осигуреникот на отслужување обвезниот воен рок, како и со стапуењето на осигуреникот на воена должност за време на војна, осигуруењето се прекинува, но стечените права од пензиското осигурување остануваат и во тој случај сочувани сходно чл. 48 на овој закон.

Член 50

1) Повратните парични давања од осигурување во случај на болест, трудноќа и пороѓај, доспеваат на исплата кај месечно платените осигуреници месечно уназад, а кај останатите осигуреници полумесечно уназад односно со денот после заклученото кусо болување.

2) Рентите и пензиите доспеваат за исплата месечно унапред на постојан ден на месецот, кој што се одредува во одлуката за признавање правото на рента односно пензија.

3) Погребнините доспеваат за исплата на следниот ден после смртта на осигуреникот, односно после смртта на членот од неговата фамилија, а паричната потпора за спрема на детето доспева за исплата на следниот ден после раѓањето на детето.

Член 51

1) Правото на давања од осигуруењето за случај на болест, труднокја и порогјај застаруе во срок од година дена од настануењето на односниот случај, а поедини оброци на паричните потпори застаруваат во срок од година дена, сметајќи од крајот на оној месец во кој што требало да бидат исплатени.

2) Правото на давања од осигуруењето за случај на несреќа во работата застаруе ако барањето за давања не е поднесено во срок од 2 години, сметајќи од денот на несреќата во работата, односно кај професионалните оболуења сметајќи од денот на излегуењето на осигуреникот од работата во која што оболуењето настанало.

3) Кај несреќите во работата кои што настануваат заради потонуење или нестанок на брод, правото застаруе на давања од социално осигуруење ако барањето не е поднесено во срок од 2 години, сметајќи од денот на потонуењето на бродот, односно во срок од 3 години од денот кога стасала последната вест за нестаниот брод. Ова важи и за несреќи во работата кои што настануваат заради нестанок на домашен авион.

4) Правото на давања од пензиското осигуруење застаруе ако барањето на давањата не е поднесено во срок од 5 години, сметајќи од денот на настануењето на изнемогlost, староста или смртта.

5) Рентите односно пензиите за поедин месец застаруваат во срок од година дена сметајќи од крајот на оној месец во кој што би требале да бидат исплатени. Рентите односно пензиите не можат да се исплатуваат за повеќе од година дена уназад од денот на поднесеното барање за рента односно пензија.

ДЕЛ ТРЕТИ

ПРЕОДНИ И ЗАКЛУЧНИ ОДРЕДБИ

Глава VIII

Преодни одредби

Член 52

Владата ФНРЈ по предлог на Министерот на финансите ФНРЈ и Министерот на трудот ФНРЈ ќе пропише со уредба на кој начин ќе се изврши покрие на недостатоците покриените обврзи на социалното осигуруење од времето пред влегуење во сила на овој закон.

Член 53

1) Владата ФНРЈ ќе пропише со уредба:

а) во кое траење и по која пензиска основа има да се засмета во пензиското осигуруење времето кое што осигурениците го поминале учествувајќи во народно-ослободителната борба или како жетви на фашистскиот терор во затвор, заробјеништво, интернација конфинација, депортација и на присилни работи;

б) начин на пресметување рентите и пензиите од социалното осигуруење за случаи на несреќа односно за случај на изнемогlost, старост и смрт од времето пред замената на окупациските новчаници во динари ДФЈ, како и начин на одмерување основата за рента и пензија кај кои за основа се зема во оглед и времето на осигуруење пред замената на окупациските новчаници во динари ДФЈ;

в) услови за признавање времето на стварното запослуење пред 1 септември 1937 година, како на време од пензиско осигуруење на лица кои поради одлагање спроведуењето на пензиското осигуруење не можеле да бидат пензиски осигурени, како и услови за признавање времето на стварното запослуење на работниците од државните соопштители установи кои што по прописите за осигуруење на државниот соопштителен персонал не можеле да го докупат за

пензија непризнатото време на службата помината во својство на редовен работник;

г) услови за обнова на пензиското осигуруење на лица кои што заради незапосленоста за време на окупацијата го посакале и примиле враќањето на премиите уплатени за пензиско осигуруење на службениците;

д) начин и услови за признавање правото на вдовичка пензија по прописите на овој закон на вдовците на кои што по пораните прописи за социално осигуруење им било признато само правото на тригодишна вдовичка потпора;

е) начин на ликвидација пензиските фондови кои што по пораните прописи за социалното осигуруење имале својство на самостојни носители на пензиското осигуруење на работниците и намештениците, како и начин за регулирање обврзите на тие фондови спрема нивните членови;

ж) услови за признавање во пензиско осигуруење времето на стварното запослуење поминато во иностранство во својство на наеман работник на исељениците-припадниците на народите ФНРЈ, кои што ќе се вратат на постојано пребивање во државата, а не добиваат од иностранство никакви пенсии, или пензии или ги добиваат во износи недостаточни за издржување.

2) Владата ФНРЈ може со уредба да пропише привремено одлагање на спроведуењето на обврзното социално осигуруење за поедини категории на запослените лица, како и одделни услови за спроведување нивното обврзно осигуруење, па за времето на тоа одлагање да се уреди доброволното осигуруење на тие лица.

3) Се овластуе Министерот на трудот ФНРЈ да во согласност со Министерот на финансите ФНРЈ со наредба да пропише да на уживателите на минималните пенсии односно минималните пензии по прописите на Уредбата за одредување минимални пенсии и пензии, па за исплата отпремнината на уживателите на рентите кај установите на социално осигуруење од 4 септември 1945 година се исплатува на нивните пенсии односно пензии уште и одделен привремен додаток за сето време додека траат приликите произрукувани со војната и со нејзините последици.

Член 54

1) Време на осигуруењето поминато кај Средниот завод за социално осигуруење и кај бизнисите носители на социалното осигуруење кои што преминале во состав на Средниот завод за социално осигуруење, се смета како време на осигуруењето поминато кај Државниот завод за социално осигуруење.

2) Давања од социалното осигуруење за осигурени случаи кои што настанале односно ќе настанат пред почетокот на спроведувањето на социалното осигуруење по прописите на овој закон ќе се врши по прописите кои што важеле до влегуењето во сила на овој закон.

3) Во ликвидационите биланси на пораните носители од социалното осигуруење и самостојните пензиски фондови споменати во чл. 53 точ. г) на овој закон имаат обврзите спрема осигурениците да се искажат во височина која што одговара на вредноста на давањата предвидени по прописите на овој закон.

Член 55

1) Пензиските фондови кои што немаат значење на самостојни носители на социалното осигуруење, без оглед да ли имаат сопствена правна личност и сопствена управа или постоат само како одвоен имот или само како нормирана односно договорна обврза на претпријатието, имаат со денот на влегуењето во сила на овој закон да го заклучат своето работење во поглед на своите активни членови. Од присобираниот имот на тие фондови можат до конечната нивна ликвидација да се исплатуваат само давања по осигурени случаи кои што настанале пред влегуењето во сила на овој закон, при кое

што имаат да се приженат прописите на Законот за регулирање предвојните обвези.

2) Министерот на финансите ФНРЈ во согласност со Министерот на трудот ФНРЈ ќе пропише начин за ликвидација на фондовите наведени во претходниот став како и начин за регулирање правата и обвезите спрема тие фондови.

3) Понатамошно спроведување на дополнителното осигурување за случај на болест кое што го спроведуваат приватните друштва преку приватно-друштвени болеснички благајни во состав на бившиот Средишен уред за осигурување работниците се укинува со денот на влегувањето во сила на овој закон, а друштвениот имот наменет за спроведување дополнителното осигурување за случај на болест постанува сопственост на Државниот завод за социално осигурување.

Член 56

1) Додека не се спроведе организацијата на лекарско-работничките стручни комисии кај сите органи на Државниот завод за социално осигурување, спорите наведени во чл. 6 став 3) и 4) на овој закон ќе ги решаваат судовите на социалното осигурување.

2) Се овластува Владата ФНРЈ да после спроведената организација на Државниот завод за социално осигурување со уредба пропише укинување на судовите за социално осигурување, како и да одреди други државни органи кои после укинувањето на тие судови ќе ги решаваат спорите меѓу осигурениците и Државниот завод за социално осигурување за кое што не се надлежни лекарско-работничките стручни комисии.

Глава IX

Заклучници одредби

Член 57

Владата ФНРЈ со уредба ќе пропише поблиски одредби за спроведување на социалното осигурување по прописите на овој закон а особено:

а) поблиски одредби за височината на паричните давања одредени во членот 20, 27 и 28 на овој закон;

б) услови под кои на осигурениците и на членовите од нивните фамилии можат да се даваат рештачки заби, забни протези и останатата заботехничка помош;

в) поблиски одредби за траењето на стажот за последни видови на инвалидски пензии во границите одредени во членот 35 став 2) како и поблиски одредби за височината на последни видови пензии во границите на членот 39 од овој закон;

г) прописи за постапката за пријавување и утврдување несреќите во работата, за постапката за одредување давањата од осигурувањето за случај на несреќа во работата и од пензиското осигурување, како и постапката за поднесување и решавање жалбите против платните налози и други одлуки на Државниот завод за социално осигурување;

д) поблиски одредби за должностите на работодавачите и за казните за прекршување на тие одредби.

2) Се овластува Министерот на трудот ФНРЈ со наредба да пропише начин за исплата на доприносот за социално осигурување.

3) Се овластува Министерот на финансите ФНРЈ да во согласност со Министерот на трудот ФНРЈ пропише начин за собирање данок го одбитокот на надницата и платата на сите лица на работа кај поедин работодавач, како и собирањето на овој данок за лица обвезни на осигурување во државното социално осигурување да може да се довери на органите на Државниот завод за социално осигурување.

Член 58

1) Почетокот и начинот за спроведување на обвезното социално осигурување на државните службеници Владата ФНРЈ ќе го пропише со одделна уредба.

2) Исклучително од прописите на претходниот став ќе се применуваат прописите на овој закон одма за сите гранки на социалното осигурување на оние државни службеници кои што се членови на пензискиот фонд на работниците на државните соопштители установи и на пензискиот фонд на персоналот од Дирекцијата на речната пловидба, а само за гранката на осигурувањето во случај на болест, труднока и порогјај на оние државни службеници кои што се членови на болесничкиот фонд на државниот соопштителен персонал.

3) Додека со уредбага спрема ставот 1) на овој член не се спроведе за државните службеници обвезно социално осигурување за случај на болест, може Министерот на трудот ФНРЈ со наредба да ја уреди здравствената заштита на државните службеници по начелата на социалното осигурување. Доприносот на службениците за оваа здравствена заштита на може да ја надмине височината на оној дел од доприносот за осигурување за случај на болест, труднока и порогјај кој што се собира од работниците и наместителите.

Член 59

1) Со денот на почетокот за спроведување социалното осигурување по прописите на овој закон престанува да важи Законот за спроведување социалното осигурување на подрачјето на Демократска Федеративна Југославија од 2 мај 1945 година, како и сите други прописи по кои што се спроведува социалното осигурување на работниците и наместителите, со изземање во случај од членот 54 став 2) на овој закон.

2) Државниот завод за социално осигурување со денот на 1 јануари 1947 година го превзема целокупниот имот и целокупното работење на Средишниот завод за социално осигурување и на неговите органи без одделна ликвидација.

Член 60

Спроведувањето на социалното осигурување по прописите на овој закон почнува со денот 1 јануари 1947 година.

Член 61

Овој закон влегува во сила осмиот ден по објавувањето во „Службениот лист на Федеративната Народна Република Југославија“.

У. бр. 377

26 јули 1946 година

Белград

Президиум на Народната скупштина на Федеративната Народна Република Југославија

Секретар, Миле Перуничич, с. р. Председател, др. Иван Рибар, с. р.

468.

На основа чл. 19 и 45 Законот за државните службеници прописувам

П РА В И Л Н И К

ЗА ЕВИДЕНЦИЈА НА ДРЖАВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ

Службеничкиот лист, службеничкиот картон и службеничката книшка служат како средство за да би се постигнало што попрегледна евиденција на сите државни службеници и со тоа овозможило што поправилна персонална политика. Тие се издаваат, спрема приложените обрасци, со писмо и на јазик на оваа народна република на чијата територија службеникот служи односно станува во служба.

1. Службенички лист

Член 2

За да би можело во секое време лесно и брзо да се утврдат и по потреба да се искористат личните, фамилијарните и службеничките подаци, се води за секој државен службеник службенички лист.

Член 3

Службеничкиот лист се води најповекје во три примерка, од кои што еден во надлештвото во кое што службеникот служи, друг во персоналноото одделение при органот кој што е надлежен за донесување одлуки за службеничките односи на службеникот, а трет се води спрема потреба, сходно на организацијата на поедините органи на државната управа.

Член 4

На службеничкиот лист мора да биде залепена фотографија на службеникот која што се обновува секоја десета година и се ставува покрај дотогашната.

Службеничкиот лист содржи:

- 1) презиме, татково име и име,
- 2) дата и место на раѓањето,
- 3) народност и државјанство,
- 4) подаци за брачната и фамилијарната состојба,
- 5) подаци за школската и стручната спрема,
- 6) подаци за знаењето на странски јазици,
- 7) подаци за научните работи и извонредните работи во структурата,
- 8) подаци за занимавањето пред стапуењето во државна служба,
- 9) подаци за службата во војска,
- 10) подаци за сродничките врски со лица во службата од истиот ресурс,
- 11) подаци за имогната состојба,
- 12) подаци за досегашната јавна служба,
- 13) подаци за пребивањето во иностранство,
- 14) подаци за крстањето во службата,
- 15) подаци за похвалите и одликуењата,
- 16) подаци за казните,
- 17) подаци за годишниот одмор, отсуство и болување,
- 18) подаци за работните квалитети,
- 19) подаци за осигуруењето.

Подациите во службеничкиот лист се пополнуваат само на основа оригинални и други веродостојни документи.

Се што се упише во службеничкиот лист, мора да биде упишано во сите негови примерци.

Член 5

Пред пополнувањето на службеничкиот лист секој државен службеник должен е да го пополни специјалниот образец „Општ прашалник“ кој што содржи:

- лични и фамилијарни подаци;
- краток историат на занимавањето пред стапуењето во државна служба;
- преглед на службуењето до денот на пополнувањето образецот,
- подаци за држањето за време скупација;
- подаци за регулирање на воената обвеза;
- кратка биографија.

Член 6

Службеничкиот лист со потребните документи, Општиот прашалник и другите подаци ќе се чува во засебен омот, т. нар. досие.

II. Картотека на службеникот**Член 7**

Заради прегледот на состојбата на стручните службеници во цел на нивната поправилна расподелба и употреба се води картотека на службениците спрема гранките на државната управа, по струките се знаањата во структурата.

Член 8

Ваква картотека водат:

- а) Претседателството на Владата ФНРЈ за сите раководни службеници и за самостојни административни и самостојни стручни службеници на Сојузната влада и владите на народните републики;

б) министерствата, Сојузната планска и Сојузната контролна комисија, комисиите и комитетите на Владата ФНРЈ подрачните им надлештва и установи за оние службеници за кои што се надлежни да донесуваат решења за службеничките односи.

Покрај тоа, министерствата, Планската односно Контролната комисија и комитетите при Владата ФНРЈ ќе ја водат оваа картотека за раководните службеници и за самостојните административни и самостојни стручни службеници од својата гранка на управата од сите народни републики, а Планската комисија според тоа и картотека на оние стопански стручњаци кои што ќе ги одреди Претседателот на Планската комисија. Во ова цел должни се самите органи да ја даваат на Планската комисија потребни подаци и изводи од картотеките на службеничките листови.

Член 9

Службеничкиот картон содржи подаци од службеничкиот лист со подаци за стручна способност и работните квалитети на дотичниот службеник.

Член 10

Сите промени во службеничкиот однос на службеникот мораат да бидат проведени низ соодветните рубрики на картонот.

Член 11

Поедини сојузни органи на државната управа можат да установаат уште и специален стручен картон кој што би се покажал неопходен за специфичноста на нивната струка.

III. Службеничка книшка**Член 12**

Во цел на доказ на службеничкото својство и преглед на движењето во службата на секој државен службеник му се издава службеничка книшка, со наплата на трошковите за нејзиното изработување.

Член 13

Службеничката книшка, покрај фотографијата, мора да содржи: број, презиме, татково име и име, звање и разврстување, дата на раѓањето, место, околина, округ и народна република, државјанство сојузно и народнорепубликанско, народност, место, дата, жиг на установата со потпис на органот кој што ја издал книшката, потпис на сопственикот на книшката, потребен простор за продолжување нејзината важност и забележување промените во службеничките односи на службеникот.

Член 14

Службеничка книшка на секој службеник од поедина гранка на сојузната државна управа мора да биде нумерисана во врховното надлештво на таа гранка на управата (министерство, комисија или комитет).

Член 15

Службеничката книшка му ја издава на службеникот персоналноото одделение односно отсекој при органот кој што е надлежен за донесување одлука за заснивање службеничкиот однос.

Член 16

Службеничка книшка се издава на 10 години. После тој срок се заменува со нова, а носителот ја задржува старата која надлежниот орган ја заклучува и внесува забелешка да е издадена нова книшка.

Замената ја врши персоналот одделение при органот кој што во тој момент е надлежен за донесување одлука за службеничките односи на дотичниот службеник.

Член 17

Службеничката книшка важи за онаа година за која што е заверена.

Продолжувањето важноста на службеничката книшка за наредната календарска година го заверуе на крајот на поминатата година органот од чл. 16 ст. 2 на овој правилник.

Член 18

Промените во службеничките односи во службеничката книшка ги забележуе непосредниот старешина, кој што во случај на престанување службата запишуе такугјере во книшката број и дата на одлуката и причина за престанување на службата.

Член 19

Службеникот е должен да ја чува својата книшка.

Нејзиното губење мора одма да го пријави преку својот непосреден старешина на органот од чл. 16 ст. 2 на овој правилник кој што ќе му издаде нова, со наплата на нејзината цена и на трошковите околу огласувањето на изгубената книшка за неважна.

Губењето на службеничката книшка, како последица на немарно чување, се квалификуе како неуредност во службата и се казни со најголема парична казна за неуредност.

Член 20

Кој, макар на кој начин ја злоупотребуе службеничката книшка ќе сноси со закон предвидени последици.

Член 21

Овој правилник влегуе во сила кога ќе се објави во „Службениот лист на Федеративната Народна Република Југославија“.

11 август 1946 година

Белград

Претседател на Владата ФНРЈ
и Министер на народната одбрана,
Маршал на Југославија
Јосип Броз-Тито, с. р.

469.

На основа чл. 2 став 2, и чл. 12 став 2, Општата Уредба за комитетите на Владата ФНРЈ, Комитетот за култура и уметност на Владата ФНРЈ, во согласност со Претседателот на Владата ФНРЈ, издава

П РА В И Л Н И К ЗА ОСНИВАЊЕ И РАБОТА НА ПОСЛОВНИЦАТА ЗА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКИ ПРИРЕДБИ

Член 1

При Комитетот за култура и уметност на Владата ФНРЈ се оснива Пословница за културно-уметнички приредби.

Оваа пословница стои под надзор на Комитетот за култура и уметност на Владата ФНРЈ, кој што и дава вадачи и смерници за работа.

Член 2

Задаток на пословницата е:

- 1) да организира приредби, посети и предавања на инострани уметници и културни работници во нашата земја и на домашните во иностранство;
- 2) да организира гостуење на домашните уметници и културни работници меѓу народните републики;
- 3) да врши и други слични работи кои ќе ги одреди Комитетот за култура и уметност на Владата ФНРЈ.

Член 3

Со пословницата управуе управник кого поставуе Претседателот на Комитетот за култура и уметност на Владата ФНРЈ во согласност со Претседателот на Владата ФНРЈ.

Останатите службеници на пословницата ги поставуе управникот во согласност со Претседателот на Комитетот за култура и уметност на Владата ФНРЈ.

Член 4

Пословницата за културно-уметнички приредби има своја самостојна пресметка на приходите и расходите која влегуе во пресметката на приходите и расходите на Комитетот за култура и уметност на Владата ФНРЈ.

Пословницата може да склопуе договори и да располага со приходите во границите на пресметката.

Член 5

Поблиски напатствија за организација и работа на пословницата ќе пропише Комитетот за култура и уметност на Владата ФНРЈ.

Член 6

Овој правилник влегуе во сила со денот на објавувањето во „Службениот лист на Федеративната Народна Република Југославија“.

Бр. 2314

6 јули 1946 година

Белград

Претседател
на Комитетот за култура и уметност
на Владата ФНРЈ
Влад. Рибникар, с. р.

470.

На основа чл. 13 Финансискиот закон на ФНРЈ за буџетската 1946 година, а во согласност со Претседателот на Стопанскиот совет и по одобрувањето на Претседателството на Владата ФНРЈ, издавам

Н А Р Е Д Б А

ЗА ОСЛОБОДУВАЊЕТО НА ПОЛЕДЕЛСКИТЕ МАШИНСКИ СТАНИЦИ ОД ЈАВНИ ДАВАЧКИ

Член 1

Поледелските машински станици се ослободуваат од плаќања на следните јавни давачки:

- 1) од општ данок на работен промет на накнади за вршење на поледелски работи и на накнади за меѓусебни услуги меѓу станиците;
- 2) од царина и царинските давачки на погонски горива и мазина за трактори во поледелските работи;
- 3) од такси на договори за вршење поледелски работи и за вршење меѓусебните услуги меѓу станиците;
- 4) од такса на сметки за извршените поледелски работи и за извршените меѓусебни услуги меѓу станиците;

б) од такса на признаници за прием накнада за извршените поделелски работи и за прием накнадата за меѓусебните услуги меѓу станиците; и

в) од возаринска такса на тракторите употребени во поделелските работи.

Член 2

Под поделелски работи на поделелските машински станици се подразбираат: орање, дрљање, влечење, танирање, култивирање, валјење, растурање на вештачко и стајско гјубре, чистење семе, сеидба, садeње, окопување на сејанин, жетва, вршење, ронење царевка, косење, собирање сено, пресување сено и слама, валeње кромити и репа, прекрупување, сечење, прскање, поделелски превози (на полски продукти од поле во складишта на поделелското стопанство, полски продукти од складиштата на поделелските стопанства до станици или до магацините на државните откупни организации, превоз на средствата за поделелско производство: сено, вештачко гјубре, погонско гориво и мазиво).

Член 3

Поделелските машински станици ќе набавуваат погонско гориво и мазиво по цени кои што важат и за другите потрошачи. Платените царини и царински давачки на горивото и мазивото за тракторите употребени во поделелските работи ќе им се вратат на поделелските машински станици преку Министерството на поделелството и шумарството ФНРЈ по пресметувањето на утрошеното гориво и мазиво за тракторите во поделелските работи.

Член 4

Поблиски напатствија за извршувањето на оваа наредба ќе издава Министерот на поделелството и шумарството ФНРЈ во согласност со Министерот на финансите ФНРЈ.

Член 5

Оваа наредба влегува во сила кога ќе се објавува во „Службениот лист на Федеративната Народна Република Југославија“ а ќе се применува од 15 јуни 1946 година, со тоа да се до тој ден ненаплатените такси не наплатуваат нити наплатените враќаат.

III бр. 6401

26 јуни 1946 година

Белград

Министер на финансите,

Сретен Жујовиќ, с. р.

Претседател на Стопанскиот совет,

Борис Кидрич, с. р.

Одобрава,

Претседател на Владата ФНРЈ

и Министер на народната одбрана,

Маршал на Југославија

Јосип Броз-Тито, с. р.

471.

На основа чл. 6 Уредбата за платениот годишен одмор на работниците, намештениците и службениците, а во согласност со Претседателот на Владата ФНРЈ, издавам

НАПАТСТВИЕ

ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ ЧЛЕНОТ 1 УРЕДБАТА ЗА ПЛАТЕНИОТ ГОДИШЕН ОДМОР НА РАБОТНИЦИТЕ, НАМЕШТЕНИЦИТЕ И СЛУЖБЕНИЦИТЕ

1) На работниците, намештениците и службениците, кои што учествуваат во народноослободител-

ната борба до 9 мај 1945 година и кои, без оглед кога се демобилизирани, по демобилизацијата влегле на работа, се смета во непрекинато запослување од најмалку 11 месеци од чл. 1 Уредбата за платениот годишен одмор на работниците, намештениците и службениците и времето поминато во народноослободителната борба.

2) На работниците, намештениците и службениците, кои по потреба се превземени односно преместени од една установа (надлештво) во друга, или од едно државно стопанско претпријатие во друго, или од една установа (надлештво) во државно стопанско претпријатие и обратно, се смета во непрекинато запослување од најмалку 11 месеци од чл. 1 Уредбата за платениот годишен одмор на работниците, намештениците и службениците и времето кое вакви лица веќе го поминале во установата (надлештвото) и државното стопанско претпријатие пред превземањето, односно преместувањето по потреба на службата.

Министер на трудот,

Вицко Крстуловиќ, с. р.

Согласен сум

Претседател на Владата ФНРЈ

и Министер на народната одбрана,

Маршал на Југославија

Јосип Броз-Тито, с. р.

472.

НАПАТСТВИЕ

ЗА КРИЖЕЊЕ И НАПЛАТА ЧЕКОВИ И АКРЕДИТИВНИ ЧЕКОВНИ УПАТНИЦИ НА ПОШТЕНСКАТА ШТЕДИЛНИЦА ПРИМЕНИ ПОД ТОЧ. 3 НАРЕДБАТА ЗА ОБВЕЗНИТЕ ПЛАЌАЊА БЕЗ УПОТРЕБА ГОТОВИНА

1. — Според законските прописи секој член мора да одржи следно:

1. — означење да е чек,
2. — безусловна наредба да се плати одредената сума на криво од наредбодавачовото покрикје,
3. — да се на банкарското претпријатие кое што треба да плати,
4. — место каде треба да се плати,
5. — означење на местото дека е чекот издаден и — ден, месец и година кога е издаден,
6. — потпис на оној кој што чекот го издал (трасант).

Како пример чековите изгледаат вака, и тоа:

а. — ПОШТЕНСКА ШТЕДИЛНИЦА

001/01

СОПСТВЕНИК НА ЧЕКОВНАТА СМЕТКА
„ПУТНИК“

друштво за соопштенција п. и т.
Белград

Број на Чековната сметка: 53-014

во Белград на ден 18 јули 1946 год.

Поштенската штедилница во Белград нека исплати на овој чек од мојот (нашиот) имот износ од

Динари (најмалку пет стотини)

Динари 1.500.—

Потпис

(Штедилницата и потпис на издавачот)

6. — ИНДУСТРИСКА БАНКА НА ЈУГОСЛАВИЈА

Број 005876

Лесковац, 17 јули 1946

(место и ден на издавањето)

ИНДУСТРИСКА БАНКА НА ЈУГОСЛАВИЈА

А. Д. БЕЛГРАД

Платите по овој чек на терет на мојата
(нашата) текуќа сметка на Петра Јанковић
Динари (дваесет и пет илјади и четири стотини)
Динари 25.400 —

(Штембил и потпис на издавачот)

в. — „ЦИРКУЛАРЕН ЧЕК“

пресметковна служба меѓу сојузните и земските бан-
карски претпријатија со посредување на Народната
банка ФНРЈ

ПРЕСМЕТКОВНА СЛУЖБА НА ПЛАЌАЊЕТО
СО ПОСРЕДУВАЊЕ НА НАРОДНАТА
БАНКА ФНРЈ

(Кон државни претпријатија
можат да исплатат чек)

БРОЈ 1000

ЦИРКУЛАРЕН ЧЕК

Налог бр. 53

Ужице, 17 јули 1946

(место и дата)

ДО ПРИВРЕДНАТА БАНКА НА СРБИЈА,
БЕЛГРАД

Платите за овој чек од нашиот имот по
наредба на Илја Николић, Белград износ од
Динари (сто илјади)
Динари 100.000 —

ПРИВРЕДНА БАНКА НА СРБИЈА
Филијала Ужице

(потпис)

II. — Чекот може да се издаде на име, по на-
редба или на доносителот. Во предните примери че-
кот на Поштенската штедилница гласи на доносителот
(не е означено името на лицето кому треба да
се плати, ни името на лицето по чија наредба треба
да се плати, а додека во текстот да биде напишано
на доносителот); чекот на Индустриската банка на
Југославија на име (наведено е името на лицето
кому треба да се плати), а циркуларниот чек по на-
редба (наведено е името на лицето по чија наредба
треба да се исплати). Битна разлика меѓу чекот на
доносителот и чекот издаден на име или по наредба
е во тоа што чекот на доносителот со проста преда-
вачка го менува сопственикот, а чекот на име или
по наредба мора да биде пренесен од страна на
правното или физичкото лице на чие име или по
чија наредба гласи. Пренос се врши на грбот на
чекот, а стварно значи потврда приемот на износот
од чекот. Преносот може да биде прост или полн.
Кај простиот пренос лицето на чие име или по чија
наредба чекот гласи напосто го потпишуе чекот на
грбот. Полниот пренос содржи следно: „Платите по
наредба на Н. Н. вредност примана во (го-
тово, стока, и т. н.) и потпис на лицето на чие име
или по чија наредба чекот гласи. Доколку е чекот
издаден по наредба и доколку е пренесен со полн
пренос на она лице кое што прима таков чек одго-
ворно е за исправноста на потписот на својот прет-
ходник. За тоа кај примането на чекот од непознат
подносител мора да се утврди неговиот идентитет.
Според тоа благајниците, при приемот на чекот на

име или по наредба, мораат да утврдат оти е чекот
потпишан стварно од она лице на чие име или по
чија наредба гласи. Доколку на грбот на чекот по-
стоат повеќе полни или прости преноси должност е
на благајникот кај приемот на чекот да го утврди
идентитетот само на последниот потписник. Иден-
титетот се утврдуе со лична карта, со некоја друга
полносна исправа за идентитетот или на друг
убицаен начин.

III. — Без оглед на тоа да ли чекот гласи на име
по наредба или на доносител, подносителот е дол-
жен да го потпише на грбот при предавачката на
споменатите благајници. Според тоа при приемот на
секој чек мора да се утврди и тоа:

а. — да ли чекот ги содржи сите битни состојки
од точ. I) на ова напатствие и да од издавањето на
чекот не поминало повеќе од 6 месеци;

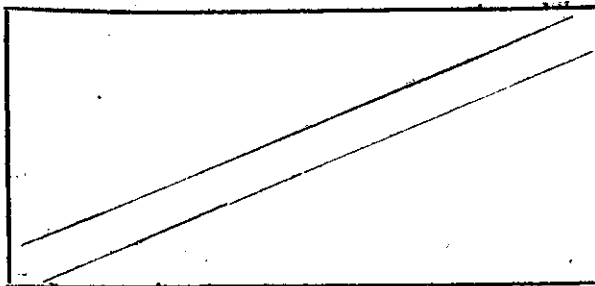
б. — да на чекот нема никакви исправки, стру-
гања и бришења; вакви чекови не можат да се при-
маат;

в. — да е непрекината низата на преносите на
грбот на чекот кој што гласи на име или по наредба,
на пр чекот гласи со наредба на Јована Петровић,
а на грбот е прв полн пренос на Жика Илић, вториот
пренос мора да биде потпишан од Жика Илић на
трето лице, и т. н.;

г. — да подносителот го потпишал чекот на
грбот и на благајникот да му е лично познат или
благајникот неговиот идентитет на несамнир начин
го утврдил;

д. — кога е постапено по претходните точки
а) — г) може чекот да се прима како готови пари под
резерва на неговата наплата. Тоа значи — да, до-
колку чекот ќе биде вратен од банкарската врска,
макар од кој разлог (недостаточно покриење, по-
грешно исполнет, неправилно потпишан и т. н.), пла-
ќањето извршено со чек има да се сторнира.

IV. — Осигурување од злоупотреба со чековите.
— Во цел на обезбедување од крадење и т. сл. секој
чек мора да се превлече со две коси упоредни прти
од левниот долни угол во десниот горни угол (во
далечина 1—2 см.).

Двете упоредни прти значат да чекот може во
готово да го наплати само некоја банка. Ако меѓу
тие прти е напишано името на некоја банка, чекот
може да го поднесе на наплата само таа банка.

Втората мерка на обезбедување е напишаната
ознака на чекот „само за пресметка“. Таков чек не
може воопшто да се исплати во готово туку изно-
сот на чекот има да се одобри на сметката на подно-
сителот кај некоја банка.

V. — Должностите на примачите на чековите од
точ. 3 Наредбата се следни:

а. — да кај приемот постапи по точ. 3 на ова
напатствие;

б. — да примениот чек го превлече со две упо-
редни прти од левниот долни угол во десниот горни
угол и испише меѓу тие прти „само на пресметка“;

в. — да на грбот на чекот, зад последниот по-
тписник испише „износ на чекот одобрен го на
нашата (текуќа или чековна сметка број).
Под тоа треба да се стави отисок на штембилот на

својата установа и потписите на лицата кои што се овластени да потпишуат;

г. — така уредените чекови треба да се групират по државните банки на кои што гласат и да се внесат во списокот на приманите чекови, кој што треба да содржи следни колони: реден број, број на чекот, име на банката која треба чекот да го исплати, име на издавачот на чекот, износ на чекот и забелешка. (Да се наведе името на подносителот на чекот ако подносителот и издавачот не е едно лице);

д. — секој ден без оглед, колку чекови е примано треба чековите со списокот од претходната точка на ова напатствие да се испратат препорачано на Поштенската штедилница или на онаа државна банка при која имате отворена сметка.

VI. — Акредитивните чековни упатници на Поштенската штедилница по обликот потполно одговараат на редовните чековни упатници на Поштенската штедилница, а носат назив „акредитивна чековна упатница“. Овие упатници гласат на округли износи кои се отштампани, а тоа Дин. 1000.—, 2000.—, 5000.— и на износи до 500.— динари кои се испишуат со мастило. На секоја ова упатница мора да биде на одредено место утиснат штембилот на установата која што ја издада упатницата, а во десниот горни угол мора да биде утиснат упатничкиот жиг на Поштенската штедилница.

Акредитивните чекови упатници гласат на име на одредено лице и истото е должно при предавањето на упатницата на грбот да изврши пренос и да стави свој потпис. Примачот треба да го утврди идентитетот на потписникот т. е. да потпише истински го става она лице на кое што упатницата гласи. Примачите од точ. 3) на Наредбата можат овие упатници да ги наплатат кај месната пошта или да ги достават на Поштенската штедилница заради одобрување сметката. Доколку ќе ги поднесат на поштата се должни да платат одредена поштенска такса, а ако се доставуваат на Поштенската штедилница таа одобрувањето ќе ги изврши бесплатно. Во обата случаи примачите се должни на акредитивната чековна упатница да стават отисок на својот штембил и потписите на овластените лица.

VII. — Општи прописи за наплата и книжењето. — Установите од точ. на на Наредбата за обезбено плаќање без употреба на готовина, при доставување напатствието за наплата и книжење, споредно на организацијата на својата сметководно-благајничка служба имаат да се придржуваат на овие општи напатствија:

Работата околу наплата би требало да се организира првенствено преку Поштенската штедилница

Како чековите и „акредитивните чековни упатници“, додека се навоѓаат во багајната, се составен дел на готовината мора да се води кај секоја багајна книга „Евиденција на приманите и испратените чекови“, од која секојпат ќе се види кои чекови и „акредитивни чекови упатници“ се навоѓаат во багајната. Секој чек и „акредитивна чековна упатница“ при приемот багајникот ќе ги запише во „Книга на евиденција на приманите и испратените чекови“ со следни подаци: реден број, број на чекот, име на банката која треба да го плати чекот, износ на чекот, име и адреса на издавачот (подносителот, последниот потписник) на чекот.

Приманите чекови во текот на еден ден имаат да се групират по државните банки на кои гласат и да се внесат во список (во дупликат) на примачите чекови кој што содржи следни колони: реден број, реден број на книгата на евиденцијата, број на чекот, име на банката која треба да го плати чекот, име на издавачот на чекот, износ на чекот и забелешка.

Секој ден, без оглед колку чекови е примано, треба со списокот препорачано да се испратат на Поштенската штедилница или на онаа државна банка кај која имате отворена текуќа (жиро) сметка.

При испраќањето секој ден ќе се оложува багајникот по книгата „Евиденција на приманите и испратените чекови“ во колоната на издавање со вкупниот износ на списокот на чековите односно на акредитивните чековни упатници, со назначување редните броеви на приемот на чековите. Дупликатот на списокот се здружува кон ставот на книжењето со кој што се оложува багајната за испратените чекови на дотичното државно банкарско претпријатие. Списокот на чековите го потпишува багајникот и неговиот посреден старешина, а така исто и списокот на „акредитивните чековни упатници“ ако не се наплатуваат кај месната пошта туку се праќаат на Поштенската штедилница заради одобрување на сметката.

Оние „акредитивни чековни упатници“ што се наплатуваат кај месните пошти се уведуваат во книгата на примање парични вредности (амачетни) во кој што понатаа го потврдува нивниот прием. По наплата багајникот се задолжува со вкупниот износ на наплатените упатници по книгата „Евиденција на приманите и испратените чекови“ а се задолжува од дневникот на багајната (рачњакот).

Во случај заради невозможност на вношување чекот да се врати на багајната, која го примала, багајникот ќе се задолжи по книгата „Евиденција на приманите и испратените чекови“ заради сторнирање на сите книжења спроведени при приемот на чекот и неговото испраќање на банката.

Пратениот чек има да се предаде на она лице од кого е примен (на подносителот) со забелешка да тоа лице не ја измирило својата обвеза со тој неисправен чек. Доколку е недостаток само од формална страна тоа има да се објасни на подносителот за да би го довел чекот во исполнување состојба.

Неписмените лица ќе впошат потпишување (пренос) на чекот и на акредитивните чековни упатници на уобичаен начин (отисок на прстот) со назначување името, презимето и местото, пред ограничените на наплата власт.

Во случај да износот на обвезата е помал од износот на акредитивната чековна упатница должен е оној кој ја прима акредитивната чековна упатница да на подносителот на истата му ја исплати разликата во готово.

III бр. 69994

24 јули 1946 година Министар на финансите,
Белград Сретен Жујовиќ с. р.

СОДРЖАЈ:

	Страна
467. Закон за социјално осигурување на работниците, намештениците и службениците —	781
468. Появнички за евиденција на државните службеници —	791
469. Появнички за оснивање и работа на Поговорниците за културно-уметнички промени —	793
470. Наредба за ослободувањето на полетелските машински стапуни од јавни давачки —	793
471. Напатствие за спроведување членот 1 Уредбата за платниот годишен одмор на работниците, намештениците и службениците —	794
472. Напатствие за книжење и наплата чекови и акредитивни чековни упатници на Поштенската штедилница примени по точ. 3 Наредбата за обезбено плаќање без употреба готовина —	794

Издавач: Редакцијата на „Службениот лист на Федеративна Народна Република Југославија“ — Белград, Бранкова 20. — Директор и одговорен уредник: Слободан М. Нешовиќ, Мајке Јевросиме 20. — Штампана на Државна штампарија Белград